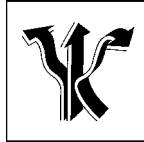

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

“КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ”

(для спеціалістів, магістрів)

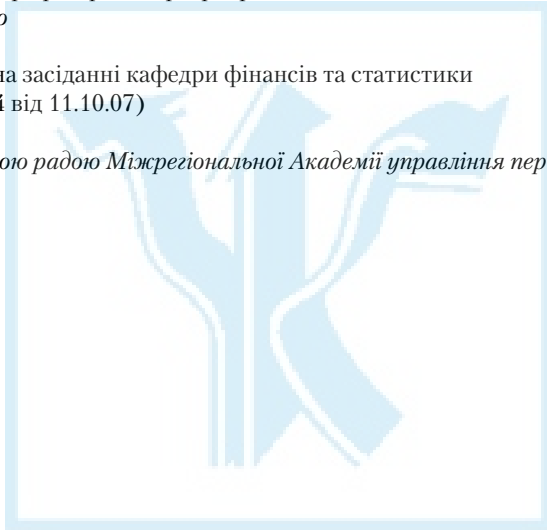
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри фінансів та статистики
М. В. Грідчиною

Затверджено на засіданні кафедри фінансів та статистики
(протокол № 4 від 11.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Грідчина М. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Корпоративні фінанси” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2008. — 44 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Корпоративні фінанси”, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів, зміст самостійної роботи з дисципліни, питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди, індивідуальні завдання, зміст самостійної роботи, теми рефератів, тестові завдання, плани семінарських і практичних занять, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Процес навчання у вищому закладі освіти передбачає здобуття студентами знань під час аудиторних лекційних і семінарських занять у комплексному поєднанні їх із самостійною та індивідуальною роботою на навчальній базі академії та поза її межами. Самостійна робота студентів формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентами знань.

Метою вивчення дисципліни “Корпоративні фінанси” є оволодіння механізмами формування, організації, планування і управління фінансами акціонерних товариств на основі теоретичного і практичного аналізу процесів фінансування і кредитування, узагальнення положень відповідних законодавчих і нормативних документів, а також досвіду фінансово-господарської діяльності провідних зарубіжних і вітчизняних корпорацій.

Для досягнення мети вивчення дисципліни передбачається вирішення таких завдань:

- вивчити теоретичні питання, що стосуються особливостей організації, функціонування та забезпечення фінансової діяльності акціонерних товариств (корпорацій);
- засвоїти порядок емісії та обігу корпоративних цінних паперів;
- вивчити методи розрахунку показників, що визначають становище корпорації на фондовому ринку;
- засвоїти порядок визначення ціни капіталу корпорації, вибору оптимальної структури капіталу та джерел залучення додаткового капіталу;
- вивчити методи стратегічного і оперативного фінансового планування в корпорації;
- вивчити особливості фінансової діяльності транснаціональних корпорацій.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати принципи, методи та засоби формування, розподілу і використання доходів і грошових фондів акціонерних товариств з метою їх застосування для підвищення ефективності функціонування корпорацій.

Дисципліна поглиблює знання, отримані студентами при вивченні курсів “Фінанси”, “Фінанси підприємств”, “Гроші і кредит”, “Ринок цінних паперів”, “Фінансовий ринок”, “Міжнародні фінанси”, “Фінансовий менеджмент”, “Фінансовий аналіз”.

Самостійна робота студентів має бути систематичною, послідовною, здійснюватися з використанням методико-технологічних прийомів та принципів, що дасть можливість студенту досконаліше опанувати предмет курсу. Передусім студент має усвідомити теоретичну та практичну значимість дисципліни; детально ознайомитися з найважливішими розділами курсу; зрозуміти, що всі теми курсу взаємопов'язані між собою.

Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Корпоративні фінанси” містять тематичний зміст дисципліни з окремим виділенням питань, розгляд яких не передбачено планами лекційних занять; індивідуальні завдання; ключові терміни; запитання і завдання для самостійного повторення студентами матеріалу та самоперевірки знань з дисципліни; теми рефератів; тестові завдання; список рекомендованої літератури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	Семінарські та практич. заняття	Самост. робота студентів
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Організація та фінансування діяльності корпорацій, залучення фінансових ресурсів на фінансовому ринку (теми 1 і 2)			
1	Особливості організації та функціонування корпорацій	8	2	4
2	Корпоративні цінні папери на ринку капіталів Рубіжний контроль за модулем I	6 —	3 1	6 —

1	2	3	4	5
	Змістовий модуль II. Фінансові показники діяльності корпорацій та визначення ціни капіталу (теми 3 і 4)			
3	Фінансова звітність корпорації та її аналіз	6	4	4
4	Вартість капіталу корпорації Рубіжний контроль за модулем II	8 –	3 1	4 –
	Змістовий модуль III. Вибір структури капіталу та фінансове планування в корпорації (теми 5 і 6)			
5	Структура капіталу і вибір джерел залучення додаткового капіталу	6	2	6
6	Стратегічне та оперативне фінансове планування в корпорації Рубіжний контроль за модулем III	10 –	3 1	4 –
	Змістовий модуль IV. Особливості фінансової діяльності транснаціональних корпорацій (тема 7)			
7	Фінансова діяльність транснаціональних корпорацій			
Підсумковий контроль (залік, екзамен)				
Разом годин: 108				

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів включає завдання різних типів і рівнів складності. Основними формами самостійної роботи студентів у процесі вивчення дисципліни є:

- робота над конспектами лекцій, планами практичних занять;
- вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, робота з нормативно-правовими актами;
- робота з каталогами бібліотек з метою пошуку необхідної інформації;
- опрацювання матеріалу за першоджерелами – науковою, спеціальною, інформаційно-довідковою літературою, науковими публікаціями в періодичних виданнях;

- конспектування самостійно вивченого матеріалу, підготовка доповідей, рефератів, написання курсових робіт;
- активна участь у семінарах і практичних заняттях;
- науково-дослідна робота під час проходження практики та ін.

Під час самостійного опрацювання кожної теми та при підготовці до семінарських занять важливе значення мають лекції. Вони дають студентам знання в обсязі, необхідному для подальшого самостійного поглибленого вивчення дисципліни, орієнтують у найбільш раціональному напрямі щодо самостійного опрацювання кожної теми, роз'яснюють найбільш складні поняття та положення. У ході лекції викладач посилається на навчальну, наукову і спеціальну літературу, а також на нормативно-правові джерела. Ведення конспекту лекцій дає можливість студенту уважно проаналізувати лекційний матеріал під час подальшого поглибленого вивчення теми та при підготовці до семінарських і практичних занять. Окремі питання, які в конспекті лекцій розкрито в загальному вигляді, і ті, що винесено на самостійне опрацювання, студент повинен опрацювати і засвоїти за рекомендованими підручниками, навчальними посібниками, законодавчо-нормативною та довідково-інформаційною літературою.

Під час роботи з названими джерелами студент повинен ознайомитися з їх змістом і відібрати необхідний для вивчення матеріал (розділи, підрозділи тощо). При самостійному вивченні матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, науковою та спеціальною літературою необхідно аналізувати прочитане, порівнюючи з прослуханою та законспектованою лекцією, робити логічні висновки, відмічати незрозумілі положення з метою подальшого їх з'ясування на семінарському чи практичному занятті. Доцільно також виписувати формулювання конкретних положень і визначень іншими авторами. Під час роботи з науковою та спеціальною літературою студент може знайти посилання на додаткові літературні джерела, які не зазначені в списку рекомендованої літератури цього навчально-методичного комплексу. Використання таких додаткових джерел для самостійного поглибленого вивчення матеріалу є важливим, особливо під час підготовки доповідей та рефератів.

Індивідуальна робота студентів сприяє поглибленню знань з дисципліни шляхом творчого пошуку вирішення запропонованої проблеми. З цією метою рекомендується поєднувати засвоєння теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань за цією ж темою.

У процесі самостійної та індивідуальної роботи студент використовує тестові та розрахункові завдання для самоконтролю набутих знань. За результатами самостійного виконання цих завдань визначається рівень засвоєння студентом основних термінів, принципів, показників, методологічних і методичних основ, на яких ґрунтується дисципліна.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ”

Змістовий модуль I. Організація та фінансування діяльності корпорацій, залучення фінансових ресурсів на фінансовому ринку (теми 1 і 2)

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Організаційні схеми функціонування корпорацій. Форми реорганізації АТ: злиття, приєднання, розділення, виділення, перетворення. Порядок ліквідації і розподілу власності АТ, що ліквідується. Фінансові питання, які вирішуються загальними зборами акціонерів і радою директорів. Механізми, які використовуються для досягнення балансу інтересів власників корпорації і найманих менеджерів. Контроль за фінансово-господарською діяльністю корпорації. Механізм управління державними корпоративними правами.

Функції акцій як фондових цінних паперів. Класифікація акцій. Роль корпоративних облігацій у фінансовій діяльності АТ. Різновиди корпоративних облігацій. Застосування корпораціями короткострокових цінних паперів (векселів, складських свідоцтв та ін.) у поточній фінансовій діяльності. Застосування корпораціями похідних цінних паперів (деривативів).

Операції з корпоративними цінними паперами на фондовому ринку. Процедури емісії акцій та корпоративних облігацій. Рейтинги акцій і облігацій. Показники, які можуть враховуватися при визначенні рейтингів цінних паперів; рейтингові агентства. Основні причини здійснення корпораціями операцій з викупу власних акцій. Перспективи подальшого розвитку фондового ринку України.

Вдосконалення системи регулювання фондового ринку в Україні.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми.

Мета завдання: опанування студентами теоретичних знань щодо функціонування акціонерних товариств та ринку корпоративних цінних паперів.

Самостійна робота

1. Опрацювати законодавчо-нормативні документи (№ 1, 2, 5–13).
2. Проаналізувати за матеріалами періодичних видань динаміку і тенденції розвитку вітчизняного фондового ринку.
3. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.
4. Виконати тестові завдання.

Теми рефератів

1. Фінансові особливості створення та функціонування відкритих і закритих акціонерних товариств в Україні.
2. Оподаткування акціонерних товариств в Україні
3. Фінансові причини та наслідки здійснення різних форм реорганізації АТ — злиття, приєднання, розділення.
4. Холдингові компанії, особливості їх фінансової діяльності.
5. Форми контролю за фінансово-господарською діяльністю корпорацій.
6. Управління державними корпоративними правами в Україні.
7. Операції з корпоративними цінними паперами на фондовому ринку.
8. Форми державного регулювання емісії, розміщення й обігу корпоративних цінних паперів.
9. Проблеми розвитку ринку корпоративних цінних паперів в Україні.

Тестові завдання

Тема 1

1. **Доцільність поглинання тієї чи іншої компанії залежить:**
 - а) від співвідношення темпів збільшення прибутків поглинаючої компанії та компанії, яку поглинають;

- б) від рівня цін на покупні ресурси, що їх поставляє компанія, яку поглинають;
- в) від цінності майна компанії, яку поглинають;
- г) від усього переліченого.

2. Зазначте, на основі чого встановлюється обґрунтоване обмінне співвідношення при обміні малоліквідними акціями компаній, що зливаються:

- а) зіставлення балансових вартостей чистих активів компаній, що припадають на одну акцію в кожній з цих компаній;
- б) зіставлення котирувальної вартості їх акцій;
- в) на основі застосування спеціальних методів оцінки бізнесу до визначення вартості пакетів акцій, що обмінюються.

3. Найближчою метою розділення підприємства є підвищення ліквідності материнської компанії або підприємств, що виділяються:

- а) так;
- б) ні;
- в) залежно від обставин.

4. У разі розділення великої фірми за принципом утворення самостійних підприємств на базі її “центрів прибутку” (підрозділів, що випускають кінцеву продукцію) під найбільшим ризиком банкрутства буде таке підприємств:

- а) збиткові підрозділи, що виділені в самостійні підприємства;
- б) прибуткові підрозділи, що виділені в самостійні підприємства;
- в) материнська (центральна) компанія.

5. Між коефіцієнтами “ціна/прибуток” поглинаючої компанії і компанії, яку поглинають, характерним є співвідношення:

- а) коефіцієнт “ціна/прибуток” у компанії, яку поглинають, вищий, ніж у поглинаючої компанії;
- б) коефіцієнт “ціна/прибуток” у компанії, яку поглинають, нижчий, ніж у поглинаючої компанії;
- в) коефіцієнти обох компаній однакові.

6. Метою розділення великого підприємства, яке перебуває у фінансово-кризовому стані, є:

- а) залучення зовнішнього фінансування для дочірніх фірм, що виокремилися, для розширення випуску вигідної продукції;
- б) прискорене банкрутство дочірніх підприємств, що виокремилися і не мають комерційної цінності, з перенесенням на них боргів найбільш активних кредиторів;
- в) зазначене в п. а), б).

7. Злиття підприємств-контрагентів має на меті:

- а) максимізацію доходів з акцій компаній, що зливаються;
- б) зменшення витрат на трансакції;
- в) збільшення прибутку одного з підприємств, що зливаються, в результаті укладання з іншим підприємством, що зливається, вигідніших угод купівлі-продажу товарів та послуг.

8. Розділення великих підприємств викликано:

- а) втратою їх керованості;
- б) можливістю залучати зовнішнє фінансування інвестиційних проєктів, що їх реалізують дочірні компанії;
- в) необхідністю виведення з-під ризику банкрутства та розпродажу найбільш цінного майна материнської фірми;
- г) можливістю отримати додаткові замовлення дочірніми підприємствами;
- д) зазначеним в п. а), б), в), г).

9. Якщо дочірнє підприємство, що виділилося, має комерційний успіх, то материнська компанія (центральна фірма) отримуватиме від нього фінансову підтримку в основному за рахунок:

- а) дивідендів;
- б) трансфертних угод з продажу дочірньому підприємству нових технологій, які розробляє центральна фірма;
- в) ліквідації дочірнього підприємства з продовженням його бізнесу центральною фірмою;
- г) зазначеного в п. а), б), в).

10. Розділення великого підприємства, що перебуває у кризовому стані:

- а) є універсальним засобом фінансового оздоровлення;

- б) можна рекомендувати тільки тоді, якщо це приведе до збільшення ринкової вартості компанії;
- в) не має відношення до короткотермінового плану фінансового оздоровлення.

11. Із переліченого нижче не повинно бути метою розділення великого підприємства, що перебуває у кризовому фінансовому стані, таке:

- а) прискорене банкрутство дочірніх підприємств, що виокремлюються з майном і продукцією, які не становлять комерційної цінності, з перенесенням на них боргів найбільш активних (стосовно вимог повернення заборгованості) кредиторів;
- б) залучення зовнішнього фінансування для виокремлених дочірніх підприємств для розширення випуску вигідної продукції;
- в) залучення додаткових замовлень у портфель замовлень дочірнього підприємства, що виокремилося;
- г) прискорене банкрутство центральної компанії після виведення з неї цінного майна та залишення за нею основної суми боргу найбільш активним кредиторам.

12. З наведених способів дії як методи забезпечення фактичного контролю над дочірніми компаніями, що виокремлюються, можуть бути рекомендовані:

- а) надання основного для дочірньої компанії майна в оренду, що продовжується;
- б) збереження в складі материнської компанії науково-дослідного центру;
- в) збереження в складі материнської компанії для тиску на менеджерів і працівників дочірніх фірм соціальних активів, які фактично ними використовуються;
- г) перелічене в п. а), б), в).

Тема 2

1. Державне регулювання фінансового ринку здійснюється:

- а) Міністерством фінансів України;
- б) Національним банком України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Державною Комісією з цінних паперів України;

- д) фондом державного майна України;
- е) зазначене в п. а), б), г), д);
- є) зазначене в п. а), б), в), г), д);
- ж) зазначене в п. в).

2. Основною установою, що регулює ринок цінних паперів, є:

- а) Національний банк України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Державна Комісія з цінних паперів України;
- г) Фонд державного майна України;
- д) Міністерство фінансів України.

3. Гарантоване розміщення цінних паперів визначається як:

- а) хеджування;
- б) андеррайтинг;
- в) сек'юритизація;
- г) кліринг.

4. Гарантоване розміщення цінних паперів здійснюють:

- а) венчурні фонди;
- б) інвестиційні банки;
- в) інвестиційні компанії;
- г) інвестиційні фонди;
- д) трасти (довірчі товариства);
- е) зазначене в п. а), б), в), г), д);
- є) зазначене в п. б), в), г);
- ж) зазначене в п. б), в).

5. Спеціальний запис на цінному папері, що засвідчує перехід права володіння (власності) за цим документом до іншої особи, визначається як:

- а) акцент;
- б) трансферт;
- в) індосамент;
- г) авізо;
- д) аваль;
- е) варант.

- 6. Емітентами цінних паперів згідно із законодавством України можуть бути:**
- а) юридичні і фізичні особи;
 - б) держава;
 - в) юридичні особи;
 - г) зазначене в п. а), б);
 - д) зазначене в п. б), в).
- 7. Форму випуску цінних паперів (документарну чи бездокументарну) визначає:**
- а) Державна Комісія з цінних паперів;
 - б) Національний банк України;
 - в) Кабінет Міністрів України;
 - г) емітент;
 - д) інвестор.
- 8. Зазначте, чи мають бути включені в інформацію про емісію акцій підприємств відомості про можливі фактори ризику:**
- а) так;
 - б) ні;
 - в) за бажанням емітента.
- 9. Акція, дивіденди за якою гарантуються, є:**
- а) проста;
 - б) привілейована;
 - в) іменна;
 - г) кумулятивна;
 - д) “золота”.
- 10. Номінальну ціну цінних паперів, що випускаються в обіг, визначають:**
- а) Державна Комісія з цінних паперів;
 - б) Державне казначейство;
 - в) Міністерство фінансів;
 - г) емітент;
 - д) інвестори (покупці на ринку).
- 11. Зазначте, чи може підприємство емітувати акції і облигації для покриття збитків:**
- а) так;

- б) ні;
- в) може, якщо є дозвіл ДКЦПФР;
- г) може, якщо розмір збитків не перевищує 5 % статутного фонду.

12. Перший фондовий індекс, який було розраховано і використано для узагальнення даних українського фондового ринку, — це:

- а) ПФТС-індекс;
- б) КАС-20;
- в) Індекс УФБ;
- г) L-індекс;
- д) Індекс УМВБ.

13. Строк обігу облігації визначається:

- а) не більше одного року;
- б) не більше трьох років;
- в) не більше десяти років;
- г) в особливих випадках до 30 років;
- д) за бажанням (позицією) емітента.

14. Свідоцтво про надання його власнику довгострокової позики акціонерному товариству — це:

- а) акція;
- б) вексель;
- в) корпоративна облігація.

15. Відхилення курсової (ринкової) вартості акцій вгору від номінальної вартості — це:

- а) чистий прибуток;
- б) засновницький прибуток;
- в) бухгалтерський прибуток;
- г) валовий прибуток.

Ключові терміни: акціонерне товариство, холдинг, дочірнє підприємство, злиття та поглинання, загальні збори акціонерів, наглядова рада, права акціонерів, акціонерний контроль, принципи корпоративного управління, американська та німецька моделі корпоративного управління, зовнішній та внутрішній механізм контролю акціонерів, державні корпоративні права, акція, корпоративна

облігація, депозитарні розписки, емісія акцій, первинне розміщення акцій, викуп власних акцій, рефінансування облігацій, державне регулювання фондового ринку, державна комісія з цінних паперів і фондового ринку, саморегулювні організації, етапи розвитку вітчизняного фондового ринку.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Акціонерне товариство (корпорація) як форма організації бізнесу та її відмінність від інших форм.
2. Порядок створення відкритих і закритих акціонерних товариств.
3. Формування статутного і резервного капіталу АТ.
4. Порядок збільшення і зменшення статутного фонду.
5. Власний капітал АТ та його елементи. Що таке додатковий вкладений капітал?
6. Фінансові особливості діяльності дочірніх підприємств, філій і представництв корпорацій.
7. Основні форми реорганізації АТ.
8. Злиття та поглинання компаній, причини і результати цих процесів.
9. Холдингові компанії.
10. Роль корпоративного управління в діяльності АТ.
11. Контроль акціонерів за діяльністю корпорації.
12. Основні відмінності американської та німецької моделей корпоративного управління.
13. Види акцій, їх характеристика.
14. Корпоративні облігації: різновиди і порядок розміщення.
15. Похідні цінні папери, деривативи, їх роль у діяльності корпорації.
16. Механізм первинного розміщення цінних паперів корпорації.
17. Рейтинг корпоративних цінних паперів.
18. Подрібнення та консолідація акцій.
19. Випуск корпораціями конвертованих облігацій і варіантів.
20. Депозитарні розписки. Чому виникає необхідність їх випуску?
21. Витрати емітента, що пов'язані з публічною емісією цінних паперів.
22. Державні корпоративні права: механізм управління ними.
23. Інформація, яку зобов'язані публікувати відкриті акціонерні товариства.

24. Державні органи, які регулюють діяльність на фондовому ринку України та їх повноваження.
25. Придбання АТ власних акцій.
26. Рефінансування корпоративних облігацій.
27. Завдання державного регулювання фондового ринку.
28. Облік права власності на акції: реєстр власників іменних акцій.

Література: до теми 1 [1–3; 6; 8; 11–13; 22; 24; 25; 30; 33; 39; 40; 43];
до теми 2 [1; 2; 5; 7–10; 17; 24; 25; 28; 31; 38]

Змістовий модуль II. Фінансові показники діяльності корпорацій та визначення ціни капіталу (теми 3 і 4)

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Склад та особливості складання фінансової звітності акціонерних товариств. Потенційні прості акції, урахування їх наявності при обчисленні показника прибутку на одну просту акцію (ПНА). Консолідована фінансова звітність. Методи аналізу фінансової звітності корпорації. Розрахунок фінансових показників, які дають змогу оцінити фінансовий стан корпорації. Система показників, яка визначає становище корпорації на фондовому ринку.

Визначення вартості капіталу та активів з урахуванням фактору часу. Концепція зміни вартості грошей у часі. Базові показники, за допомогою яких враховується дія фактору часу при визначенні ефективності фінансових операцій. Оцінка простих акцій. Визначення ціни облігації. Сучасні теорії визначення ціни фінансових активів, що базуються на врахуванні взаємозв'язку “ризик — дохід”. Визначення ризику і доходу інвестиційного портфеля; методи зниження ризику портфелю. Етапи створення і розвитку теорії “портфеля”. Модель оцінки капітальних активів (САРМ). Сутність “арбітражної моделі” (АРМ), яку запропонував Ст. Росс. Концепція ефективного ринку.

Внутрішні і зовнішні джерела фінансування, які формують капітал корпорації. Чинники, що впливають на вибір джерел фінансування. Поняття середньозваженої вартості капіталу. Показник граничної вартості капіталу.

Основні методи оцінки вартості компанії: метод дохідності, метод аналогів (ринковий), метод акумулювання активів.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з питань тем модуля II (теми 3 і 4).

Мета завдання: опанування студентами теоретичних і практичних знань щодо визначення фінансових показників діяльності корпорацій, визначення ціни капіталу та оцінки вартості корпорації.

Самостійна робота

1. Опрацювати законодавчо-нормативні документи (№ 4, 14, 15).
2. Розрахувати фінансові показники конкретної корпорації за даними, що публікуються у проспектах емісії, скласти аналітичну записку про становище корпорації на фондовому ринку.
3. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.
4. Виконати тестові завдання.

Теми рефератів

1. Визначення ризику і доходу інвестиційного портфеля.
2. Сутність і основні положення теорії “портфеля”.
3. Сутність концепції ефективного ринку, її застосування в управлінні фінансами корпорації.
5. Теорія вартості капіталу; переваги різних джерел фінансування розвитку корпорації.
6. Основні методи оцінки вартості компанії – дохідності, аналогів (порівняльний), майновий (акумуляування активів).
7. Застосування показників середньозваженої та граничної вартості капіталу в плануванні діяльності корпорації.

Тестові завдання

Тема 3

1. Твердження, що коефіцієнт “ціна/прибуток” можна розрахувати як на основі відношення ринкової ціни компанії до її загального чистого прибутку, так і діленням ціни однієї акції компанії на прибуток, що припадає на одну просту акцію правильне:
 - а) так;
 - б) ні;
 - и) не можна сказати точно.

2. Компанія АА має коефіцієнт “ціна/прибуток”, що дорівнює 7,5, компанія ВВ – 6,0. Фондовим ринком як більш перспективна визнається компанія:
- а) АА;
 - б) ВВ;
 - в) не можна сказати точно.
3. Потенційні прості акції – це ...
4. Конвертовані облігації вважаються “антирозбавляючими” і не враховуються для обчислення скоригованого ПНА (прибутку на одну просту акцію), якщо вони:
- а) зменшують ПНА;
 - б) збільшують ПНА;
 - в) не впливають на ПНА.
5. Крім фінансової звітності, обов’язковою для всіх підприємств, ВАТ зобов’язані регулярно складати і подавати додаткові звіти у:
- а) Антимонопольний комітет;
 - б) Фонд державного майна України;
 - в) Державну комісію з цінних паперів і фондового ринку;
 - г) Міністерство фінансів України.
6. Консолідована фінансова звітність складається з метою...
7. Для оцінки фінансового становища корпорації застосовують показники фінансової залежності, ліквідності, ділової активності, рентабельності, ринкової активності. Кількість і склад показників визначаються:
- а) міжнародними стандартами обліку та аудиту;
 - б) Державною комісією з цінних паперів і фондового ринку України;
 - в) Міністерством фінансів України;
 - г) метою і завданнями аналізу фінансового становища.
8. Якщо коефіцієнт “q-Тобіна” компанії “а” >1 , то ця компанія:
- а) може ініціювати поглинання компанії “Z”, у якій $q < 1$;
 - б) може бути поглинута компанією “Z”;
 - в) зацікавлена в придбанні устаткування, яке продає компанія “Z”.

9. Для оцінки ринкової активності компанії можна використати такі показники:...
10. Застосування інтегрального показника фінансового становища корпорацій поширюється в Україні тому, що інтегральний показник:
- а) дає змогу точно прогнозувати ймовірність банкрутства підприємства;
 - б) зручний у користуванні для кредиторів, інвесторів, державних регулюючих органів;
 - в) дає змогу здійснювати порівняльний аналіз фінансового стану великих ВАТ.
11. Твердження, що компанія, яку поглинають, на момент її поглинання є, як правило, недооціненою фондовим ринком, правильне:
- а) так;
 - б) ні;
 - в) залежно від обставин.

Тема 4

1. Метою оцінки бізнесу може бути оцінка:

- а) компанії як діючої;
- б) ліквідаційної вартості компанії;
- в) ліквідаційної вартості майнового комплексу;
- г) вартості майнового комплексу як діючого;
- д) усе перелічене.

2. Зазначте, яким підходам до оцінки ринкової вартості промислової компанії як діючого підприємства найбільше відповідає метод:

- а) прибутковості;
- б) ринковий (метод аналогів);
- в) акумулювання активів (майновий підхід);
- г) зазначене в п. а), б);
- д) зазначене в п. а), в);
- ж) зазначене в п. б), в).

- 3. Зазначте, чи правильне таке твердження: оціночна вартість бізнесу дорівнює доходу, який можна було б отримати за термін його корисного життя, вклавши ту ж суму інвестицій у зівставний за ризиками (доступний інвестору) бізнес:**
- а) так;
 - б) ні;
 - в) не можна сказати впевнено.
- 4. Як безризикова норма доходу від бізнесу може бути використаний такий показник:**
- а) поточна ставка доходу за банківськими депозитами, що застраховані;
 - б) поточна дохідність державних облігацій;
 - в) середні величини показників, що зазначені в п. а) і б);
 - г) ринкова кредитна ставка процента в розрахунку на термін корисного життя бізнесу;
 - д) безризикова норма доходу (ставка дисконту), яка прийнята в середньому у світовій економіці;
 - є) інше.
- 5. При оцінюванні підприємства за методом прибутковості враховувати раніше зроблені в підприємстві інвестиції потрібно:**
- а) так, оскільки на їх величину повинна збільшуватись оцінка підприємства;
 - б) ні, оскільки потенційний покупець підприємства орієнтується тільки на перспективу отримання з підприємства доходів.
- 6. Безборгові грошові потоки повинні дисконтуватись за такою ставкою:**
- а) розрахованою відповідно до моделі оцінки капітальних активів (САРМ);
 - б) за величиною оберненого коефіцієнта “ціна/прибуток” для компанії-аналога;
 - в) за ставкою, що дорівнює середньозваженій вартості капіталу;
 - г) за ставкою, що дорівнює розрахованому за балансом підприємства коефіцієнту “дохід на інвестований капітал”.
- 7. Твердження, що до вартості фірми, отриманої як поточна вартість доходів, які очікуються від її бізнесу, можна додати**

ринкову вартість активів, які не використовуються і не будуть використовуватись в бізнесі, правильне:

- а) так;
- б) ні;
- в) не можна відповісти з впевненістю.

8. Термін, на який розраховується поточна вартість доходів, що очікуються від бізнесу, може бути меншим від корисного терміну життя проекту:

- а) так;
- б) ні.

9. Дисконтування майбутніх доходів відображує:

- а) різну цінність у часі різнотермінових доходів і витрат;
- б) порівняння доходів з тими, які можна було б отримати з тих самих стартових інвестицій, вклавши їх у безризиковий або заставний за ризиком інвестиційний актив;
- в) зазначене в п. а) і б);
- г) інше.

10. Модель оцінки капітальних активів (САРМ) як компенсація за ризик, що додається до безризикової норми доходу, враховує в ставці дисконту:

- а) ризики менеджменту;
- б) ризики фінансової нестійкості компанії;
- в) операційний ліверидж фірми;
- г) фінансовий ліверидж фірми;
- д) ризики конкуренції, нестабільного платоспроможного попиту, ризик країни.

11. Коефіцієнт В за інвестиційним портфелем, який повністю складається з облігацій, випущених різними підприємствами, дорівнює:

- а) 1,0;
- б) 0,5;
- в) відношенню середньоквадратичного відхилення доходності за цим портфелем від її середнього за звітний період рівня до середньоквадратичного відхилення середньоринкової доходності від її середнього за звітний період рівня;

г) 0;

д) відношенню коваріації дохідності облігацій, що входять у портфель, до дисперсії дохідності державних облігацій за звітний період.

12. З переліченого нижче моделі Гордона суперечить:

а) бізнес, що оцінюється, є невизначено тривалим;

б) темп збільшення продажів стабільний і помірний;

в) темп збільшення прибутку стабільний і помірний;

г) прогнозний період більший від залишкового періоду (час, що залишається до завершення життєвого циклу бізнесу).

13. Значення фінансових коефіцієнтів, що розраховані за балансом підприємства, для виявлення несистематичного ризику його фінансової стійкості треба порівнювати:

а) з величиною аналогічних коефіцієнтів, що розраховуються за відкритими компаніями галузі, акції яких не падають в ціні;

б) із середньогалузевими аналогічними фінансовими коефіцієнтами;

в) з нормативами, затвердженими в законодавстві;

г) з іншими фінансовими коефіцієнтами цього ж підприємства;

д) ні з чим з переліченого.

14. Зазначте, чи може величина, обернена коефіцієнту “ціна/прибуток”, використовуватись як ставка дисконту для дисконтування грошових потоків компанії:

а) так;

б) ні;

в) не можна сказати з впевненістю.

15. Якщо корпорація планує здійснити інвестиційний проект, NPV (чиста теперішня вартість) якого набагато перевищує нуль, і IRR (внутрішня норма рентабельності) проекту така, що індекс прибутковості проекту більший від стандартного відхилення ринкової ставки проценту від її середньої в найближчому минулому, то ринкова вартість компанії від цього:

а) збільшиться;

б) зменшиться;

в) залишиться незмінною;

г) зміниться невизначено.

16. Зазначте, на основі якого коефіцієнта “ціна/прибуток” відповідної галузі може бути визначена прогнозна вартість компанії:

- а) поточного значення цього коефіцієнта компанії, що оцінюється;
- б) планового значення, розрахованого за даними реалізації компанією бізнес-плану інноваційного проекту;
- в) значення коефіцієнта компанії в минулі роки.

17. Для прогнозування майбутньої ринкової вартості компанії застосування методу ринку капіталу є коректним за умов:

- а) відкриті компанії, що входять до цієї галузі і чий фінансові звіти використовуються для розрахунку середньогалузевого коефіцієнта “ціна/прибуток”, повинні мати у своєму обсязі реалізації частку профільної продукції не меншу, ніж у компанії, що оцінюється;
- б) вказані компанії повинні бути заставні за розміром, часткою позикового капіталу, системою обліку, територіальним місцезнаходженням;
- в) за обох зазначених умов.

18. Диверсифікація за Марковіцем — це:

- а) розрахунок інвестиційного портфеля за якимось спеціальним алгоритмом;
- б) оптимізація інвестиційного портфеля відповідно до спеціально розробленої теорії інвестиційних рішень, що поліпшують портфель;
- в) послідовний перерахунок усіх можливих структур інвестиційного портфеля з надходженням варіанта, що оптимізує співвідношення між середньою доходністю капіталовкладень та її мінливістю.

19. Характеристика структури оптимального інвестиційного портфеля передбачає необхідність використання таких параметрів:

- а) кількість активів, що включені до портфеля;
- б) множина конкретних активів, з яких складається портфель;
- в) частка коштів, що вкладені в окремі активи, в загальній сумі коштів, що інвестовані в цей портфель;

- г) кількість штук кожного цінного папера, який включений до портфеля;
- д) п. а) + б) + в) + г);
- е) п. а) + б) + в).

20. Яке із наведених нижче визначень систематичного ризику точнішим з точки зору управління ризиками є такі:

- а) систематичний інвестиційний ризик — це ризик капіталовкладень у певну галузь;
- б) систематичний інвестиційний ризик — це ризик, що не може бути усунений шляхом диверсифікації інвестиційного портфеля.

21. Портфель Марковіца розраховується шляхом надходження тієї множини активів і тих їх часток у загальній вартості портфеля, які:

- а) максимізують дохідність портфеля;
- б) мінімізують ризик портфеля;
- в) дають змогу знайти структуру портфеля, яка мінімізує його ризики за максимально можливою для цього рівня ризиків дохідністю капіталовкладень у такий портфель.

22. Зазначте, який з перелічених нижче показників є показником ефективності диверсифікації інвестиційного портфеля:

- а) розмір портфеля (кількість активів, які до нього входять);
- б) бюджет портфеля (обсяг коштів, що вкладені в портфель);
- в) відношення дохідності портфеля до стандартного відхилення цієї дохідності;
- г) ризик портфеля;
- д) інше.

23. Максимально можлива втрата коштів, що інвестуються, зменшується, якщо в інвестиційний портфель включають активи із середньою мінливістю доходу:

- а) середнім рівнем кореляції між їх дохідностями;
- б) високим рівнем кореляції між їх дохідностями;
- в) низьким рівнем кореляції між їх дохідностями.

Ключові терміни: форми фінансових звітів корпорації, потенційні прості акції, прибуток на акцію, консолідована фінансова звітність, аналіз фінансового стану корпорації, показники ринкової активності: коефіцієнт “ціна / прибуток”, дивідендна дохідність акції, коефіцієнт “ринково-балансова вартість”, коефіцієнт виплати дивідендів, коефіцієнт “q-Тобіна”, показники ліквідності акцій; зміна вартості грошей з часом; визначення теперішньої ціни акцій та облігацій; модель CAPM; арбітражна модель С. Росса; ефективний ринок; середньозважена та гранична вартість (ціна) капіталу корпорації; методи оцінки вартості корпорації: дохідний, порівняльний (аналогів), майновий (акумулювання активів).

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Джерела інформації для проведення аналізу фінансового стану корпорації.
2. Фінансова звітність корпорації, відкрита для опублікування, її достовірність.
3. Показники форм фінансової звітності, що стосуються виключно АТ.
4. Потенційні прості акції. Як їх наявність враховується при визначенні показника ПНА (прибуток на одну просту акцію)?
5. Зміст звіту, який АТ зобов'язані щорічно подавати Державній комісії з цінних паперів і фондового ринку.
6. Консолідована фінансова звітність та її призначення.
7. Основні фінансові коефіцієнти, що використовуються для загальної оцінки фінансового стану АТ.
8. Основні фінансові показники, які характеризують становище корпорації на фондовому ринку.
9. Застосування інтегральних показників фінансового стану корпорації.
10. Внутрішні і зовнішні джерела формування капіталу корпорації.
11. Визначення ціни капіталу, що залучається з різних джерел.
12. Оцінка простих та привілейованих акцій.
13. Визначення ціни облігацій.
14. Концепція зміни вартості грошей у часі як основа оцінки вартості капіталу.
15. Основні положення теорії “портфеля” Г. Марковіца.

16. Відображення концепції ризику і доходу в моделі оцінки капітальних активів (САРМ) У. Шарпа.
17. Коефіцієнти α (альфа) та β (бета) акцій.
18. Арбітражна модель “Оцінки капітальних активів С. Росса”.
19. Сутність теорії ефективного ринку.
20. Середньозважена і гранична вартість капіталу корпорації.
21. Оцінка вартості компанії методом прибутковості (дохідності).
22. Оцінка вартості компанії методом аналогів (ринковий підхід).
23. Застосування методу акумулювання активів для оцінки вартості компанії.

Література: до теми 3 [4; 14; 15; 17; 18; 24; 25; 31; 34];
до теми 4 [17; 18; 20; 21; 23–25; 27; 29; 31; 32; 41]

Змістовий модуль III. Вибір структури капіталу та фінансове планування в корпорації (теми 5 і 6)

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Теорії структури капіталу. Фінансовий важіль (ліверидж); визначення ефекту фінансового лівериджу. Показник рівня фінансового важеля (сила впливу фінансового важеля на прибуток на акцію). Рівень операційного важеля.

Вибір варіантів залучення додаткового капіталу, напрями оптимізації структури капіталу.

Взаємозв'язок дивідендної політики зі структурою капіталу і курсом акцій корпорації.

Особливості дивідендної політики українських ВАТ (відкритих акціонерних товариств).

Стратегічні фінансові плани як складова стратегічного планування. Базові шляхи економічного розвитку корпорації. Оптимальний бюджет капіталовкладень.

Застосування методу процентної залежності від обсягу реалізації у фінансовому плануванні. Короткострокове (поточне) фінансове планування. Бюджетування. Бюджет грошових надходжень і витрат компанії, процес його складання. План фінансової санації як складова фінансового планування українських АТ, що перебувають у важкому фінансовому стані. Основні види санаційних заходів.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з питань тем модуля III (теми 5 і 6).

Мета завдання: опанування студентами теоретичних і практичних знань щодо вибору структури капіталу корпорації та розроблення перспективних і поточних фінансових планів діяльності корпорацій.

Самостійна робота

1. Розрахувати основні планові фінансові показники корпорації, застосувавши метод процентної залежності від обсягу реалізації.
2. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.
3. Виконати тестові завдання.

Теми рефератів

1. Структура капіталу корпорації та шляхи її оптимізації.
2. Дивідендна політика корпорації, її вплив на структуру капіталу і курс акцій.
3. Форми залучення позичкового капіталу; показники фінансового лівериджу.
4. Форми залучення додаткового капіталу корпораціями, створеними в Україні в процесі приватизації.
5. Довгострокове фінансове планування в корпорації.
6. Системи оперативних фінансових планів корпорації, їх зміст.
7. Заходи з фінансового оздоровлення (санації) вітчизняних АТ, що перебувають у важкому фінансовому стані
8. Визначення потреби корпорації в оборотних засобах і джерелах її покриття.
9. Розробка фінансової стратегії корпорації.

Тестові завдання

Тема 5

1. **Оцінка вартості компанії із застосуванням теорії Модильяні—Міллера передбачає:**
 - а) незалежність оцінки фірми від умов її фінансування;
 - б) відсутність ефекту фінансового важеля;

- в) ігнорування ризику збільшення позикових коштів;
- г) усе перелічене.

2. Вартість компанії, визначена методом дисконтування грошового потоку в реальній ситуації:

- а) не залежить від структури капіталу компанії;
- б) більша в разі збільшення позикового капіталу фірми;
- в) менша в разі збільшення позикового капіталу фірми;
- г) п. б) або п. в) залежно від обставин.

3. Вкажіть неправильне твердження з наведених нижче:

- а) високий показник операційного важеля є свідченням високого рівня підприємницького ризику;
- б) високий показник коефіцієнта поточної ліквідності є свідченням високої фінансової стійкості підприємства;
- в) високий показник частки позикового капіталу у прибуткового, фінансово міцного підприємства свідчить про високий рівень рентабельності його продукції;
- г) підприємство з наступальною інноваційною стратегією на конкурентному ринку більш фінансово успішне, ніж підприємство з оборонною інноваційною стратегією;
- д) підприємство з високою часткою цінних специфічних активів менше пристосоване для диверсифікації своєї продукції.

4. Основним чинником величини операційного важеля фірми є:

- а) рівень постійних витрат підприємства;
- б) мінливість кон'юнктури збуту;
- в) мінливість кон'юнктури поставок;
- г) співвідношення постійних і змінних витрат;
- д) фінансовий важіль підприємства;
- е) платоспроможність клієнтів.

5. Ефект фінансового важеля (ЕФВ) проявляється:

- а) у підвищенні рівня платоспроможності підприємства;
- б) у збільшенні рентабельності власного капіталу;
- в) у зниженні процентної ставки за користування кредитом;
- г) усі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

- 6. Рівень фінансового важеля показує:**
- а) на скільки відсотків збільшується EPS (прибуток на акцію) при підвищенні ЕВІТ на 1 %;
 - б) на скільки відсотків валова маржа більша за EPS;
 - в) на скільки відсотків змінюється EPS, якщо виручка змінюється на 1 %;
 - г) немає правильної відповіді.
- 7. Ефект клієнтури стосовно дивідендних виплат виявляється в тому, що...**
- 8. Змінюючи структуру капіталу, менеджери компанії можуть мати на меті:**
- а) підвищення середньозваженої вартості капіталу;
 - б) зниження граничної вартості капіталу;
 - в) підвищення платоспроможності компанії;
 - г) зниження середньозваженої вартості капіталу;
 - д) п. а) + б) + в);
 - е) п. б) + в) + г).
- 9. Для того щоб реалізувати інвестиційні можливості корпорації, менеджери можуть:**
- а) збільшувати плече фінансового важеля;
 - б) зменшувати плече фінансового важеля і збільшувати дивідендні виплати;
 - в) збільшувати коефіцієнт реінвестування прибутку;
 - г) виплачувати дивіденди акціями;
 - д) п. а) + в) + г);
 - е) п. а) + б) + в).
- 10. На виплату дивідендів українським ВАТ впливають такі чинники, як...**
- 11. Норма доходу для доходів від використання позикового капіталу — це:**
- а) ставка дисконту, що розраховується за моделлю оцінки капітальних активів (САРМ);
 - б) ринкова кредитна ставка;

- в) ставка рефінансування Центрального банку;
- г) ставка кредиту за кредитними угодами, які має підприємство;
- д) ставка, зазначена в п. г), помножена на $(1 - \text{ставка податку на прибуток})$.

Тема 6

1. **Зазначте, які показники є додатковими для оцінки ефективності інвестиційного проекту незалежно від схеми фінансування інвестицій, яких він потребує, щодо показника чистої теперішньої вартості (NPV) проекту:**
 - а) внутрішня норма рентабельності (IRR) проекту;
 - б) дисконтований термін окупності проекту;
 - в) адаптована чиста теперішня вартість проекту;
 - г) п. а) + б);
 - д) п. а) + б) + в).
2. **Зазначте, чи правильне таке твердження: якщо для реалізації інноваційного проекту передбачено створити спеціалізоване підприємство, бізнес-план цього проекту набуває характеру бізнес-плану цього підприємства:**
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) не можна сказати точно.
3. **До бізнес-плану інноваційного проекту розділ з планування ціни продукту не слід включати у такому випадку:**
 - а) якщо продукт стандартний, давно перебуває на конкурентному ринку, є його ринкова ціна;
 - б) якщо продукт є новим для ринку;
 - в) якщо продукт планують випускати за індивідуальними замовленнями;
 - г) розділ з планування ціни продукту треба включати в бізнес-план у будь-якому разі.
4. **Вертикальне інтегрування фірми може відбуватися:**
 - а) “з верху до низу”;
 - б) “з низу до верху”;
 - в) інакше;
 - г) п. а) + б).

- 5. Вертикальне інтегрування фірми з відновленням майнового комплексу може здійснюватися в результаті:**
- а) нового будівництва;
 - б) реконструкції;
 - в) поглинання підприємств-суміжників;
 - г) злиття з ними;
 - д) всього переліченого.
- 6. Зазначте, чи правильне твердження: в разі повного злиття фінансово-кризової фірми з фінансово-кризовими підприємствами-суміжниками, які найчастіше заборгували один одному, вирішуються проблеми: автоматичного знищення боргів одне одному; поліпшення фінансових коефіцієнтів ліквідності; зниження податкового тягаря в частині сплати податку на прибуток з операцій, що виконувались один для одного підприємствами, які об'єднуються, та оплачувались ними як ціна за послуги між юридично незалежними особами:**
- а) так;
 - б) ні;
 - в) не можна сказати точно.
- 7. Заходи з реструктуризації акціонерного капіталу — це:**
- а) приведення статутного капіталу у відповідність до його власного капіталу;
 - б) виокремлення або заснування дочірніх підприємств;
 - в) злиття з постачальниками та замовниками;
 - г) поглинання фінансово-кризового підприємства тією чи іншою компанією;
 - д) ліквідація фірми з внесенням неліквідного вільного від боргів майна до статутного капіталу підприємства, що засновується;
 - е) банкрутство фірми із застосуванням процедури зовнішнього управління;
 - є) усе перелічене.
- 8. Реструктуризація майна підприємства полягає в такому:**
- а) у виявленні та продажу надлишкових активів;
 - б) у придбанні або створенні власними силами нових матеріальних і нематеріальних активів;

- в) у зворотному лізингу спеціального технологічного обладнання;
- г) у внесенні майна до статутних фондів дочірніх підприємств;
- д) у відображенні на балансі фірми раніше не показаних у ньому нематеріальних активів;
- е) у всьому переліченому.

9. Реструктуризація кредиторської заборгованості для фінансово-кризового підприємства може здійснюватись у такій формі:

- а) відстрочка або розстрочка прострочених або непрострочених боргів;
- б) те саме для штрафних санкцій та пені за прострочені борги;
- в) конвертація боргу в пайову участь у підприємстві-суміжнику;
- г) консолідація боргу;
- д) списання частини боргу;
- ж) у всіх перелічених формах.

10. Реструктуризація дебіторської заборгованості для фінансово-кризового підприємства повинна полягати:

- а) у відстрочці (розстрочці) платежів за дебіторською заборгованістю;
- б) у конвертації простроченої дебіторської заборгованості в акції фірм-боржників;
- в) у продажу найбільш ліквідної дебіторської заборгованості;
- г) у всьому переліченому.

11. Зазначте, чи можна перетворити дебіторську заборгованість з раніше зроблених поставок і з простроченою оплатою у векселі або облігації дебітора, що виписані ним на майбутні терміни, але на суми, що перевищують заборгованість:

- а) так;
- б) ні;
- в) не можна сказати точно.

12. Умовою надання боржнику можливості реструктуризувати його борг є:

- а) виділення під борг, що реструктуризується, додаткового майнового забезпечення;

- б) мирова угода з іншими кредиторами;
- в) розробка бізнес-плану фінансового оздоровлення;
- г) усе перелічене.

13. Зазначте, чи можна розглядати реструктуризацію заборгованості з обов'язкових платежів до державного бюджету як один з випадків реструктуризації кредиторської заборгованості, що характеризується менш жорсткою позицією держави як кредитора:

- а) так;
- б) ні;
- в) не можна сказати точно.

14. Реструктуризація дебіторської заборгованості є менш реалістичною альтернативою порівняно з вимогою повернення боргу через суд або з ймовірною втратою відповідних коштів:

- а) так;
- б) ні;
- в) не можна сказати точно.

15. Фінансово більш ефективне:

- а) скорочення випуску збиткової продукції та продаж майна, що вивільняється;
- б) освоєння з використанням наявних активів продукції, що має зростаючий попит, із залученням зовнішнього позикового фінансування за ринковою кредитною ставкою під заставу майна;
- в) те саме, що в п. б), але з фінансуванням інвестицій з освоєння цієї продукції за рахунок реструктуризації заборгованості з обов'язкових платежів до бюджету.

16. Реструктуризація кредиторської заборгованості:

- а) завжди може розглядатися як форма додаткового позикового фінансування;
- б) не завжди може розглядатися як форма додаткового позикового фінансування, оскільки її реструктуризація шляхом конвертації боргу в акції боржника є скоріше формою залученого фінансування або самофінансування;
- в) взагалі не є формою фінансування підприємства-боржника.

17. Із наведених нижче варіантів реструктуризації кредиторської заборгованості більш реальним є:

- а) конвертація заборгованості з банківських кредитів в акції підприємства-боржника;
- б) конвертація кредиторської заборгованості банкам в акції дочірньої фірми, що засновується під інвестиційний проект з коротким терміном окупності та високою внутрішньою нормою рентабельності;
- в) реструктуризація заборгованості з обов'язкових платежів до бюджету за відсутності реалістичного бізнес-плану фінансового оздоровлення.

18. Фінансове оздоровлення підприємства-банкрута повинно бути спрямоване на:

- а) реструктуризацію майна шляхом продажу активів, що стають надлишковими при скороченні виробництва;
- б) реструктуризацію майна шляхом продажу частини активів з використанням доходів від цього для купівлі та створення нових активів, що необхідні для налагодження випуску та продажу вигідної продукції.

Ключові терміни: фінансовий важіль (ліверидж), операційний ліверидж, дивідендна політика, інвестиційна політика, стратегія розвитку корпорації, бюджет капіталовкладень, перспективне фінансове планування, короткострокове фінансове планування, бюджетування, бюджет доходів і витрат, бюджет грошових надходжень і витрат, плановий баланс активів і пасивів, прогнозування фінансових звітів, метод процентної залежності від обсягу реалізації.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Теорії структури капіталу, їх основні положення.
2. Визначення ефекту фінансового важеля.
3. Рівень фінансового лівериджу (сила впливу фінансового важеля).
4. Переваги фінансування розвитку корпорації з внутрішніх джерел.
5. Взаємозв'язок фінансового та операційного важелів; визначення рівня операційно-фінансового важеля.
6. Шляхи оптимізації структури капіталу.
7. Базові шляхи розвитку корпорації.

8. Обсяг капітальних вкладень як ключовий показник довгострокового планування в корпорації.
9. Інвестиційні можливості фірми, їх вплив на дивідендну політику.
10. Планування діяльності корпорації, види фінансових планів.
11. Планування прибутку корпорації.
12. Основні напрями фінансової політики, що визначаються на плановий період.
13. Складання прогнозних фінансових звітів у процесі фінансового планування.
14. Метод процентної залежності від обсягу реалізації, його застосування у фінансовому плануванні.
15. Визначення коефіцієнтів внутрішнього і стійкого росту.
16. Короткострокове фінансове планування в корпорації. Система бюджетів.
17. План фінансової санації.
18. Заходи, що можуть передбачатись для фінансового оздоровлення АТ.

Література: до теми 5 [17; 18; 23–25; 31; 32; 35–37];
до теми 6 [16; 19; 23–25; 31; 32; 36; 44]

Змістовий модуль IV. Особливості фінансової діяльності транснаціональних корпорацій (тема 7)

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Тенденції розвитку транснаціональних (міжнародних) корпорацій. Фактори, які визначають особливості управління фінансами корпорацій, що діють на території кількох країн. Підвищення фінансового ризику і складність управління фінансами в міжнародних компаніях. Міжнародні ринки капіталу. Міжнародні інвестиційні програми. Планування капітальних вкладень у транснаціональних корпораціях.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з теми модуля IV (тема 7).

Мета завдання: опанування студентами знань щодо особливостей управління фінансами транснаціональних корпорацій.

Самостійна робота

1. Опрацювати рекомендовану навчальну літературу (№ 17, 18, 24, 28, 30, 36).
2. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.
3. Виконати тестові завдання.

Теми рефератів

1. Особливості фінансової діяльності транснаціональних корпорацій.
2. Особливості управління фінансами міжнародних корпорацій.
3. Міжнародний ринок капіталів і можливість участі в ньому українських корпорацій.

Тестові завдання

Тема 7

1. Основні причини утворення ТНК, це — ...
2. Для хеджування валютних ризиків ТНК застосовують такі фінансові інструменти: ...
3. Процес планування капіталовкладень у ТНК ускладнюються такими міжнародними факторами, як...
4. Наукомісткість галузі як показник може вимірюватися:
 - а) відношенням витрат на дослідження і розробки до собівартості продукції;
 - б) відношенням витрат на НДДКР до обсягу продажів;
 - в) відношенням витрат на інноваційні проекти до обсягу продажів;
 - г) відношенням витрат на інноваційні проекти до собівартості продукції;
 - д) всі відповіді правильні.
5. До інноваційних належать проекти:
 - а) пов'язані з вкладанням коштів у реальні матеріальні і нематеріальні активи;
 - б) пов'язані з вкладанням коштів у фінансові активи (акції, облігації, векселі, депозити);

- в) що вимагають невеликих інвестицій, з коротким терміном окупності, але достатньо ефективні;
- г) що вимагають невеликих інвестицій з коротким терміном окупності та водночас низьких за ефективністю;
- д) великі за інвестиціями, але які навіть за підвищеного терміну окупності мають значно більшу ефективність порівняно з іншими проектами;
- е) п. а) + в) + д);
- є) п. б) + г).

6. Конкурентні переваги фірми, що планує інноваційний проект, який може вже на початку його здійснення підвищити ринкову вартість компанії, — це:

- а) нематеріальні активи (ноу-хау), які складаються з завершених НІОКР готової до освоєння вигідної продукції;
- б) патенти на ключові технічні рішення, що є в НДДКР;
- в) спеціальне технологічне обладнання та оснастка;
- г) навчений та підібраний персонал;
- д) доступ до необхідних джерел сировини, поставок спеціальних напівфабрикатів та ін.;
- е) усе перелічене.

7. Інноваційні проекти є різновидом інвестиційних проектів:

- а) так;
- б) ні;
- в) залежно від обставин.

***Ключові терміни:** причини утворення ТНК; фактори, що впливають на фінансову діяльність ТНК; валютний ризик; хеджування; планування капіталовкладень; стратегії інноваційної діяльності; фінансування інновацій.*

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Причини створення транснаціональних корпорацій.
2. Фінансові ризики, що пов'язані з діяльністю ТНК.
3. Хеджування валютних ринків як важлива функція управління фінансами ТНК.
4. Фінансові інструменти, що використовуються ТНК для хеджування ризиків.

5. Фінансові переваги міжнародних корпорацій.
6. Міжнародні ринки капіталів і участь корпорацій в їх функціонуванні.
7. Особливості планування капіталовкладень ТНК.
8. Економічний ефект, який отримують ТНК від збільшення витрат на фінансування інновацій.

Література: до теми 7 [17; 18; 24; 29; 31; 37; 45]

ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Особливості організації і функціонування корпорацій

Семінар з основних питань теми 1.

План

1. Фінансові особливості створення і діяльності відкритих і закритих акціонерних товариств.
2. Форми реорганізації акціонерних товариств і порядок ліквідації.
3. Проблеми розвитку корпоративного сектору в економіці України.
4. Шляхи вдосконалення корпоративного управління.

Література [1–3; 6; 11–13; 22; 24; 25; 29; 32; 37; 38; 40]

Тема 2. Корпоративні цінні папери на ринку капіталів

Семінар з основних питань теми 2.

План

1. Операції емітентів з акціями і корпоративними облігаціями на фондовому ринку.
2. Необхідність і механізм державного регулювання операцій з корпоративними цінними паперами.
3. Формування і розвиток ринку корпоративних цінних паперів.

Література [1; 2; 5; 7–10; 17; 24; 27; 30]

Тема 3. Фінансова звітність корпорації та її аналіз

Практичне заняття з теми 3.

Завдання: виконати розрахунки основних показників, які характеризують становище корпорації на фондовому ринку (вихідні дані

для розрахунків надає викладач за матеріалами фінансової звітності українських корпорацій).

Література [4; 14; 15; 17; 18; 24; 30; 33]

Тема 4. Вартість капіталу корпорації

Практичне заняття з теми 4.

Завдання: визначити вартість капіталу на прикладі кількох корпорацій України (вихідні дані надає викладач).

Література [17; 18; 20; 21; 23; 24; 26; 28; 30; 31; 39]

Тема 5. Структура капіталу і вибір джерел залучення додаткового капіталу

Семінар з основних питань теми 5.

План

1. Зарубіжні теорії структури капіталу, їх сутність та основні положення.
2. Можливість практичного використання теоретичних положень для оптимізації структури капіталу корпорації.
3. Проблеми залучення додаткового капіталу й оптимізації структури капіталу корпорацій.

Література [17; 18; 23; 24; 30; 31; 34–36]

Тема 6. Стратегічне та оперативне фінансове планування в корпорації

Практичне заняття з теми 6.

Завдання: скласти основні фінансові плани корпорації (план доходів і видатків, план грошових надходжень і витрат, плановий баланс активів і пасивів), застосувавши метод процентної залежності від обсягу реалізації.

Література [16; 19; 23; 24; 30; 31; 35; 41]

Тема 7. Фінансова діяльність транснаціональних корпорацій

Семінар з основних питань теми 7.

План

1. Причини і наслідки розростання транснаціональних корпорацій.

2. Діяльність транснаціональних корпорацій на міжнародному ринку капіталів.

3. Зовнішньоекономічна діяльність українських корпорацій, можливості їх участі у функціонуванні міжнародного ринку капіталу.

Література [17; 18; 24; 28; 30; 36]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчо-нормативні документи

1. *Закон України “Про цінні папери і фондовий ринок”* // Уряд. кур’єр. — 2006. — № 75.
2. *Закон України “про господарські товариства”* // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49 (із змін. і допов.).
3. *Закон України “Про приватизацію майна державних підприємств”* // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 24.
4. *Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”* // Все про бухгалтерський облік. — 2000. — № 11.
5. *Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”* від 28.11.96 // Уряд. кур’єр. — 1996. — № 223–224.
6. *Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”* // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 4 (із змін. і допов.).
7. *Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”* від 12.07.01 // Уряд. кур’єр. — 2001. — № 154.
8. *Закон України “Про холдингові компанії в Україні”* від 15.03.06 // Уряд. кур’єр. — 2006. — № 73–74.
9. *Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”* від 15.03.01 // Уряд. кур’єр. — 2001. — № 74.
10. *Закон України “Про обіг векселів в Україні”* від 05.04.01 // Уряд. кур’єр. — 2001. — № 78.
11. *Про корпоратизацію підприємств*: Указ Президента України від 15.06.93 № 210.
12. *Про холдингові компанії, які створюються в процесі корпоратизації і приватизації*: Указ Президента України від 11.05.94 // Уряд. док. кур’єр. — 1994. — № 76–77.

13. *Про управління державними корпоративними правами*: Постанова КМУ від 15.05.2000 № 791.
14. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* // Все про бухгалтерський облік. — 2000. — № 11.
15. *Положення про надання регулярної інформації відкритими акціонерними товариствами та підприємствами емітентами облігацій*: Затв. рішенням Держ. комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.01.2000 № 3 // Держ. інформаційний бюлетень “Про приватизацію”. — 2000. — № 6.

Основна

16. *Бланк А. И.* Основы финансового менеджмента: В 2 т. — К., 1999.
17. *Брейли Р., Майерс С.* Принципы корпоративных финансов: Пер. с англ. — М.: ЗАО “Олимп-Бизнес,” 1997. — 1120 с.
18. *Бриггем Е.* Основы финансового менеджмента: Пер. з англ. — К.: Молодь, 1997. — 1000 с.
19. *Бухалков М. И.* Внутрифирменное планирование: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 319 с.
20. *Валдайцев С. В.* Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. — 720 с.
21. *Ван Хорн Дж. К.* Основы управления финансами: Пер. с англ. — М.: Финансы и статистика, 1999. — 800 с.
22. *Вінник О. М., Щербина В. С.* Акціонерне право: Навч. посіб. / За ред. проф. В. С. Щербини. — К.: Атіка, 2000. — 544 с.
23. *Гридічина М. В.* Финансовый менеджмент: Курс лекций. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: МАУП, 2002. — 160 с.
24. *Гридічина М. В.* Корпоративні фінанси: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 232 с.
25. *Гридічина М. В.* Управління фінансами акціонерних товариств: Навч. посіб. — К.: А.С.К., 2005. — 384 с.
26. *Кибенко Е. Р.* Корпоративное право: Учеб. пособие. — Харьков: Эспада, 1999. — 480 с.
27. *Ковалев В. В.* Введение в финансовый менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 768 с.
28. *Мендрул О. Г., Шевчук І. А.* Ринок цінних паперів. — К.: КНЕУ, 1998. — 152 с.

29. *Мишкін Фредерік С.* Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків: Пер. з англ. — К.: Основи, 1998. — 965 с.
30. *Павлова Л. Н.* Финансы предприятий. — М.: Финансы; Юнити, 1998. — 639 с.
31. *Стивен Росс и др.* Основы корпоративных финансов. — М., 2000. — 720 с.
32. *Суторміна В. М., Федосов В. М., Рязанова Н. С.* Фінанси зарубіжних корпорацій: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1993. — 247 с.
33. *У пошуках* кращого директора: корпоративне управління в переходній та ринковій економіках: Пер. з англ. — К.: Основа, 1996. — 189 с.
34. *Фінансова* звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку: Практ. посіб. — Дн-ськ: Баланс-клуб, 2000. — 368 с.
35. *Финансовый менеджмент*: Учебник / Под ред. Е. С. Стояновой. — М.: Перспектива, 1999. — 405 с.
36. *Хелферт Э.* Техника финансового анализа: Пер. с англ. — 10-е изд. — М.; СПб.: Питер, 2003. — 560 с.
37. *Ченг Ф. Ли, Джозеф И. Финнерти.* Финансы корпораций: теория, методы, практика. — М.: ИНФРА-М, 2000.
38. *Шелудько В. М.* Фінансовий ринок: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2002. — 535 с.

Додаткова

39. *Лупенко Ю. О.* Формування контрольних пакетів акцій акціонерних товариств // Фінанси України. — 1997. — № 9. — С. 98–101.
40. *Ромашко О. Ю., Бурмака М. О.* Контроль за дотриманням законодавства про цінні папери як чинник поліпшення інвестиційного клімату в Україні // Держ. інформ. бюлетень “Про приватизацію”. — 2000. — № 6. — С. 51–56.
41. *Савлук В. П., Скрипник Р. А.* Порівняльний аналіз підходів до оцінки вартості акціонерного капіталу та можливості їх застосування // Держ. інформ. бюлетень “Про приватизацію”. — 2000. — № 2. — С. 54–57.
42. *Сахарова О.* Зловживання в акціонерних товариствах: спроби класифікації // Економіка, фінанси, право. — 1999. — № 7. — С. 34–36.

43. *Логинов Е. Л.* Корпоративные махинации в деятельности зарубежных корпораций // *Финансы и кредит.* — 2003. — № 23. — С. 72–78.
44. *Медведко Д. В.* Модель построения инвестиционного бюджета в холдинговых структурах // *Финансовый менеджмент.* — 2004. — № 5. — С. 43–57.
45. *Слепов В. А., Мамедов А. О.* Особенности формирования финансовых ресурсов транснациональных корпораций // *Финансовый менеджмент.* — 2004. — № 5. — С. 3–12.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Корпоративні фінанси”	4
Методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Корпоративні фінанси”	7
Зміст семінарських та практичних занять.....	38
Список літератури	40

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп'ютерне верстання *Н. І. Нечипоренко*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3473

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП